

Smysly

Biologie dítěte

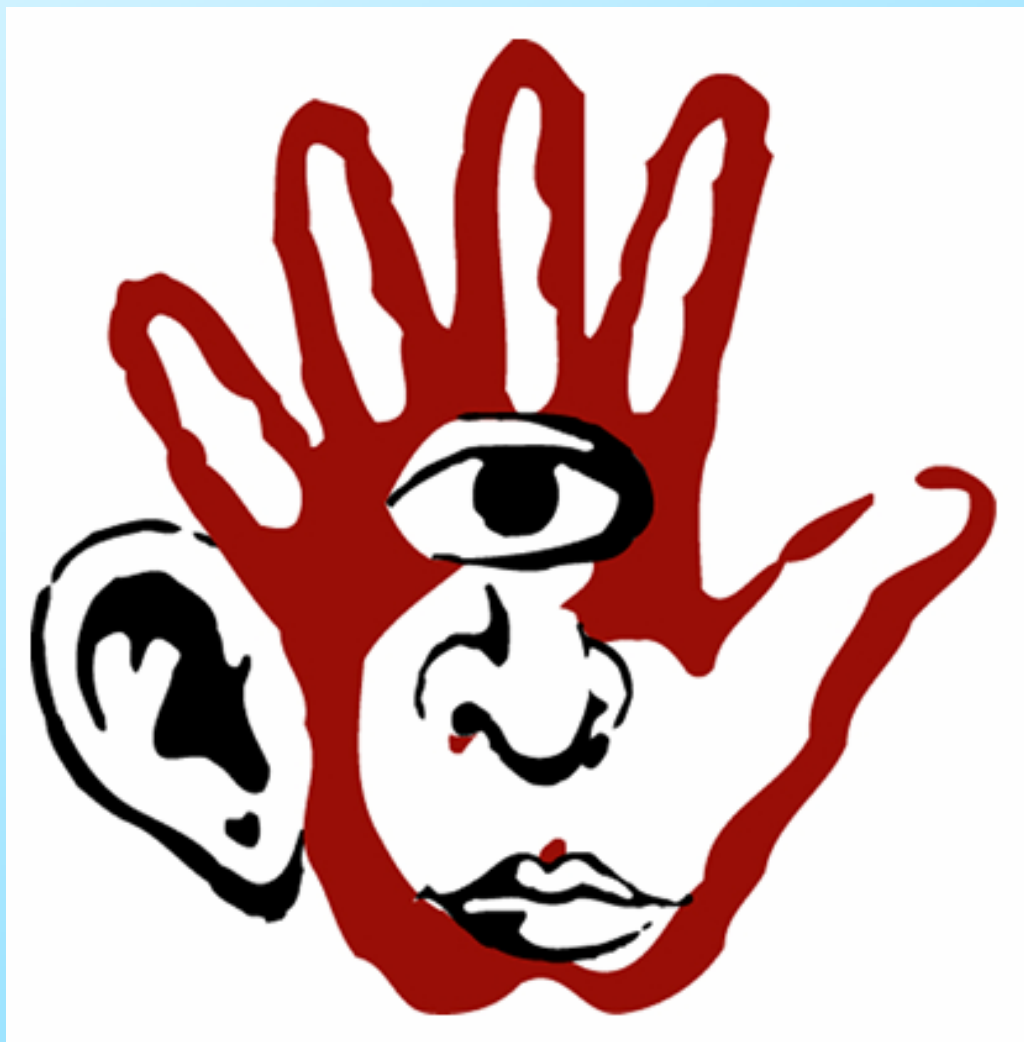
Zrak

Sluch

Čich

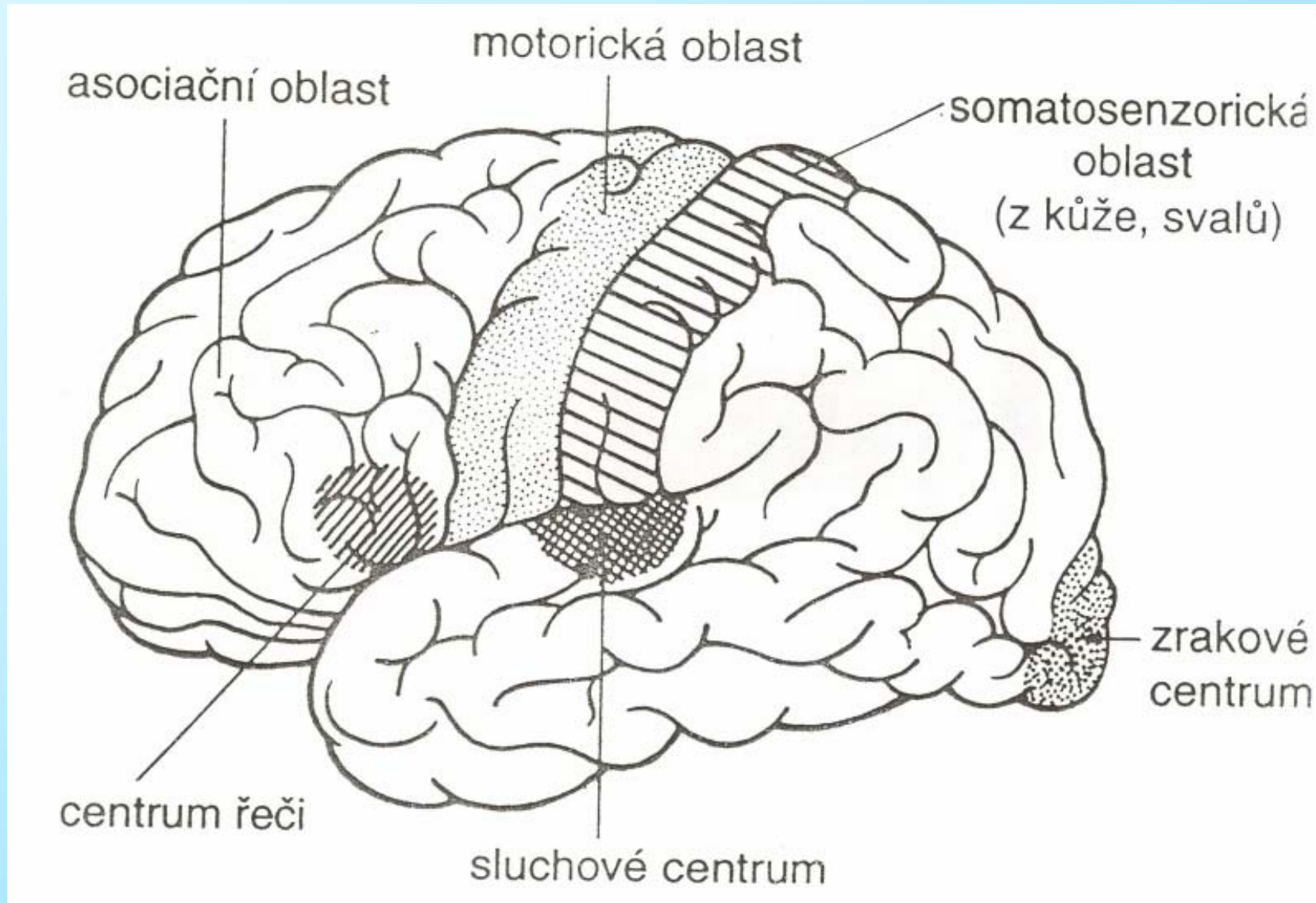
Chuť

Hmat

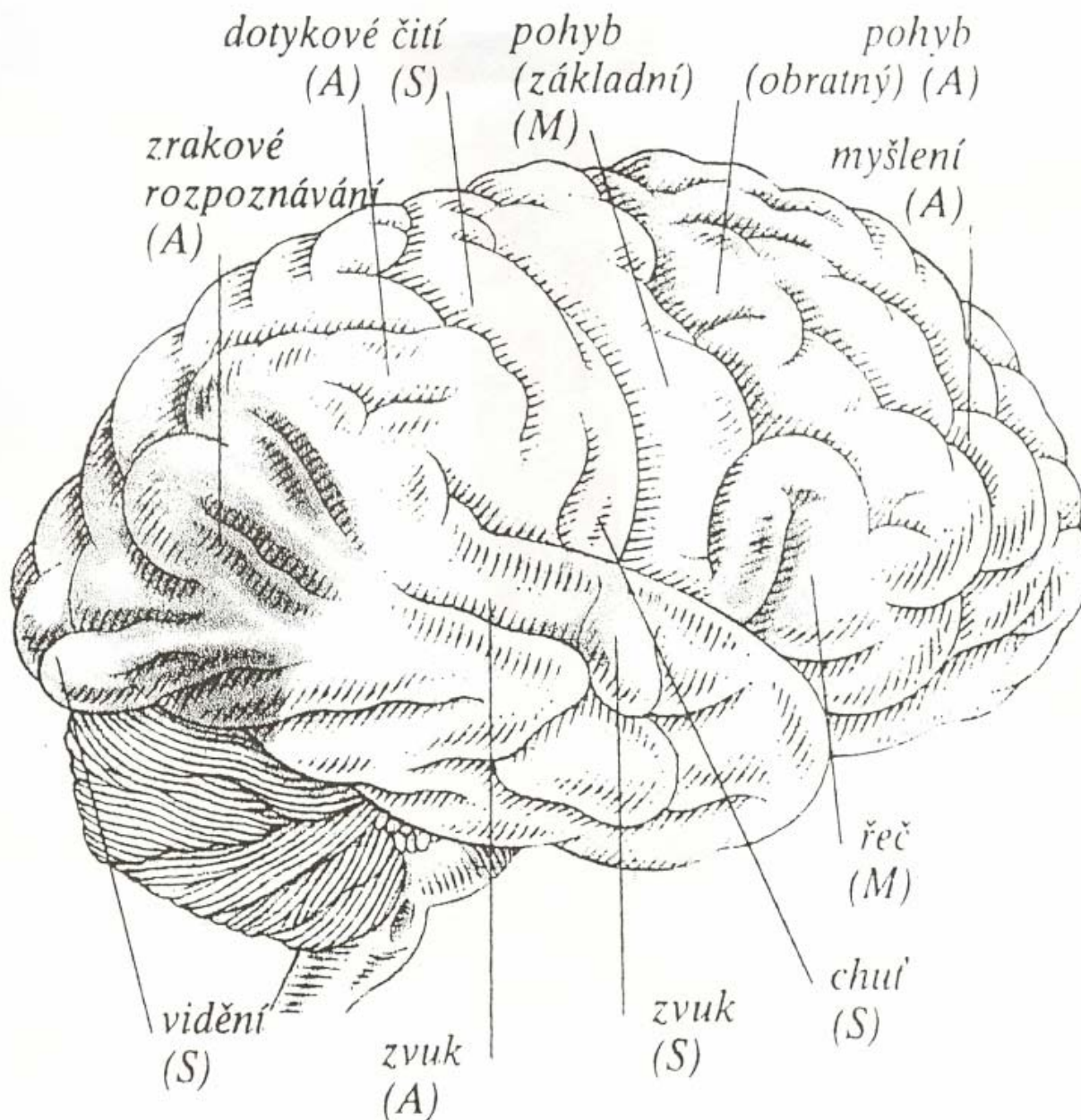
Smysly

Smyslová centra v mozku

Smysly

Smyslová centra
v mozku

Smysly

Biologie dítěte

Adaptace smyslů

Při dlouhodobém působení podnětu může většina smyslů otupět

Např.:

Čich – necítíme pach v místnosti, kde jsme již dlouho

Hmat – necítíme dotyk brýlí

Sluch – přestáváme vnímat hudbu při práci

Výhoda

Nezatěžujeme mozek zbytečnými podněty

Nevýhoda

Smysly nás nemusí varovat před nebezpečím

Např. neucítíme, že uniká plyn

Smysly

Hmat

Smyslová čidla a tělíška v kůži:

Meissnerovo – hmat

Merkelovo – lehký dotyk

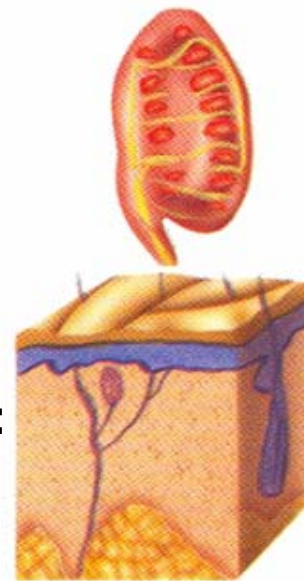
Vater-Pacciniho – tlak, vibr.

Ruffiniho – teplo

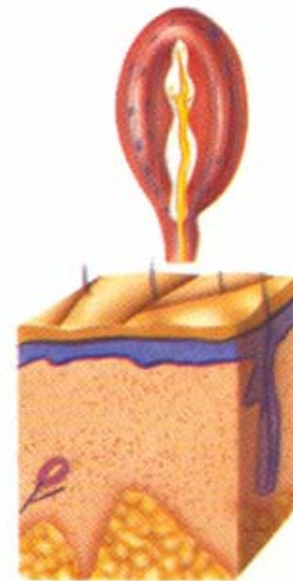
Krauseho – chlad

volná nerv. zakončení

- bolest

hmatový receptor
(Meissnerovo tělísko)

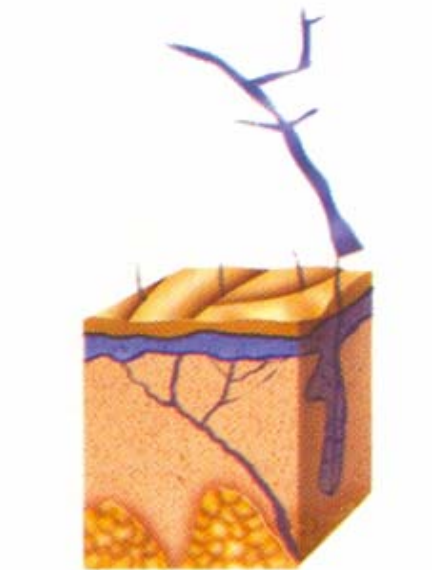
receptor tlaku a vibrace
(Vater-Pacciniho tělísko)

receptor tepla
(Ruffiniho tělísko)

receptor chladu
(Krauseho tělísko)

receptor bolesti
(smyslové nervové zakončení)

Biologie dítěte

Smysly

Biologie dítěte

Hmat

Hmatová čidla předávají signál přes páteřní míchu do hmatového centra v mozkové kůře (somatosenzorická kůra)

- nejcitlivější – konečky prstů a jazyk
- nejméně smysl. tělísek – záda

Přesnost a rozsah citlivosti dotyku se dá vyjádřit minimální vzdáleností, kdy rozlišíme 2 dotyky.

- Např.
- jazyk – 0,3 cm
  - dlaň – 1 cm
  - hřbet ruky – 2,5 cm
  - záda – 4 cm

Smysly

Biologie dítěte

Čich

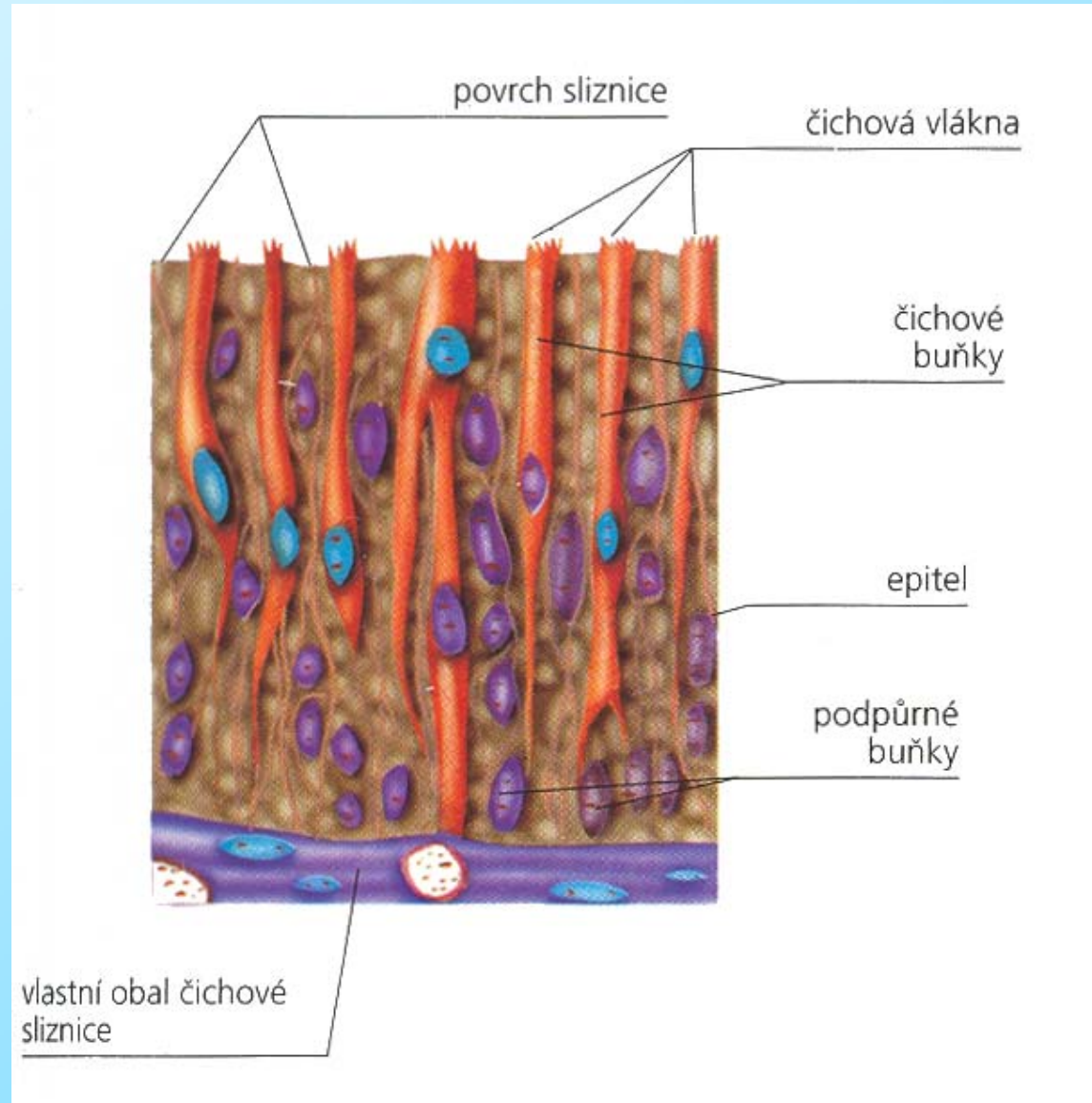
- chemoreceptivní smysl = detekuje chemické látky metodou zámek a klíč

Blízce příbuzný s chutí

- (u nižších živoč. i splývá)
  - liší se hlavně skupenstvím vnímané látky
  - a vzdáleností

Čichová sliznice

- člověk povrch asi 4 cm² (x pes – 150 cm²)

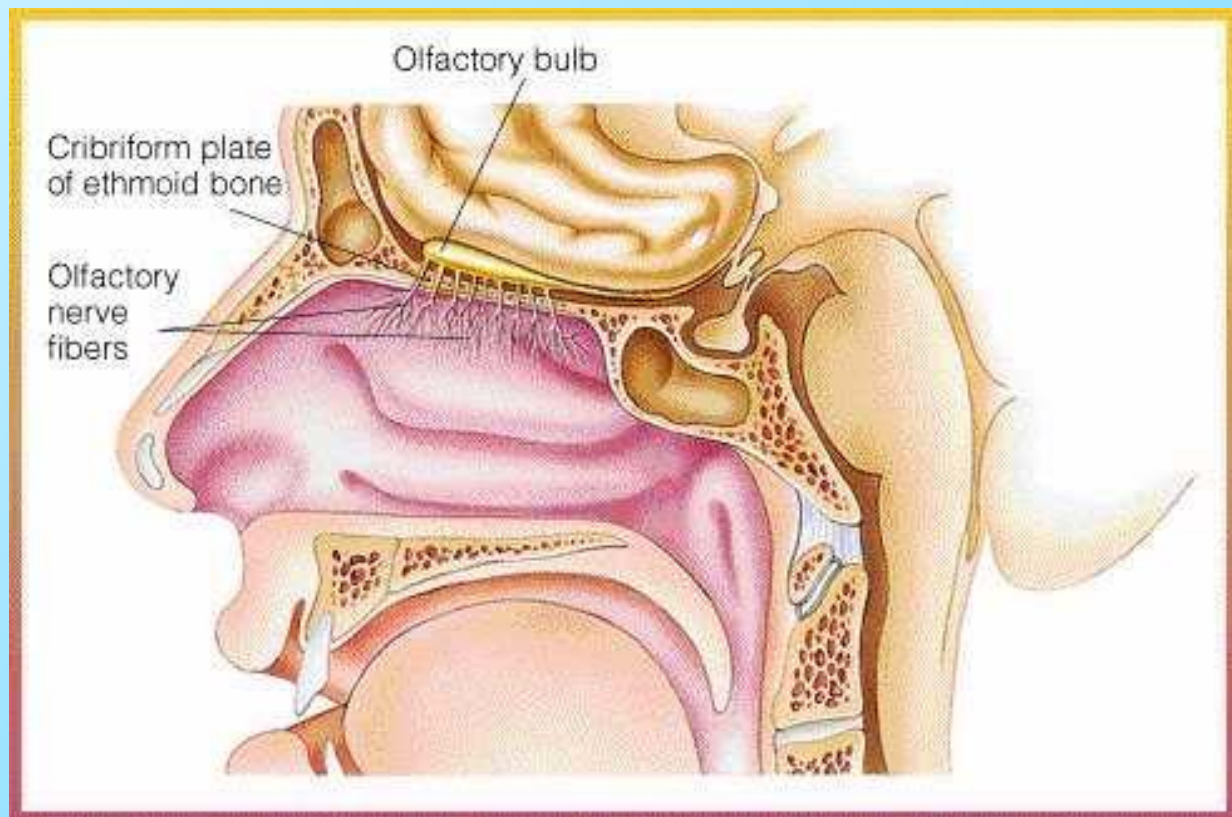
Čich

- Receptory = bipolární neurony - čichový bulbus (Bulbus olfactorius)– čichový nerv (*nervus olfactorius*) – oblast mozkové kůry ve spánkovém laloku

Rychlá adaptace!

při rýmě – snížení schop.
při hladu – zvýšení citliv.

ANOSMIE = ztráta čichu

Chuť

- chemoreceptivní smysl = detekuje chemické látky metodou zámeček a klíč
- JAZYK, ale také patro, krk
- dítě – asi 10 000 chuťových pohárků
- s věkem tento počet klesá (až pod 5 000)
- Životnost chuťové buňky – 7 dní
- Vzruchy do centra chuti v temenním laloku mozkové kůry

Smysly

Chuť

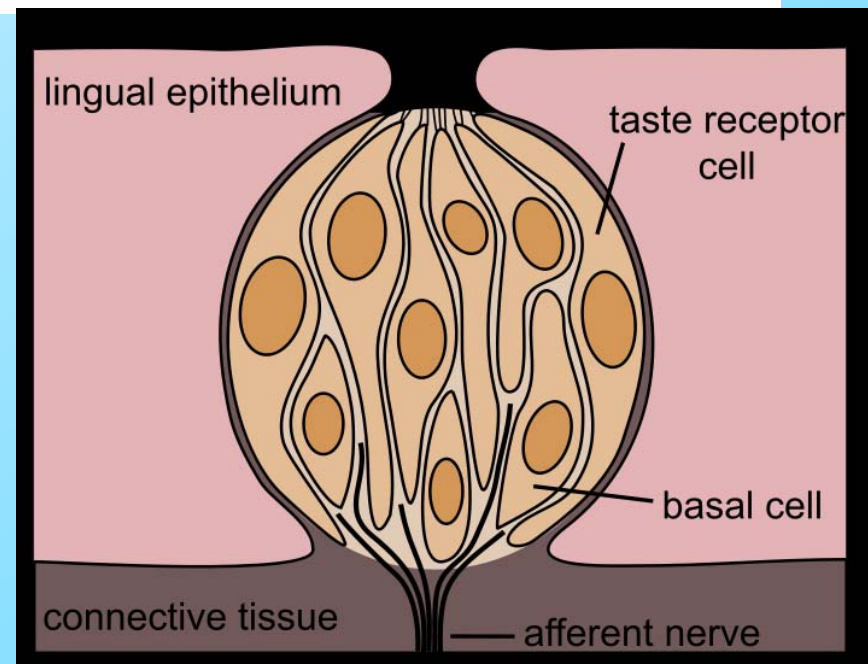
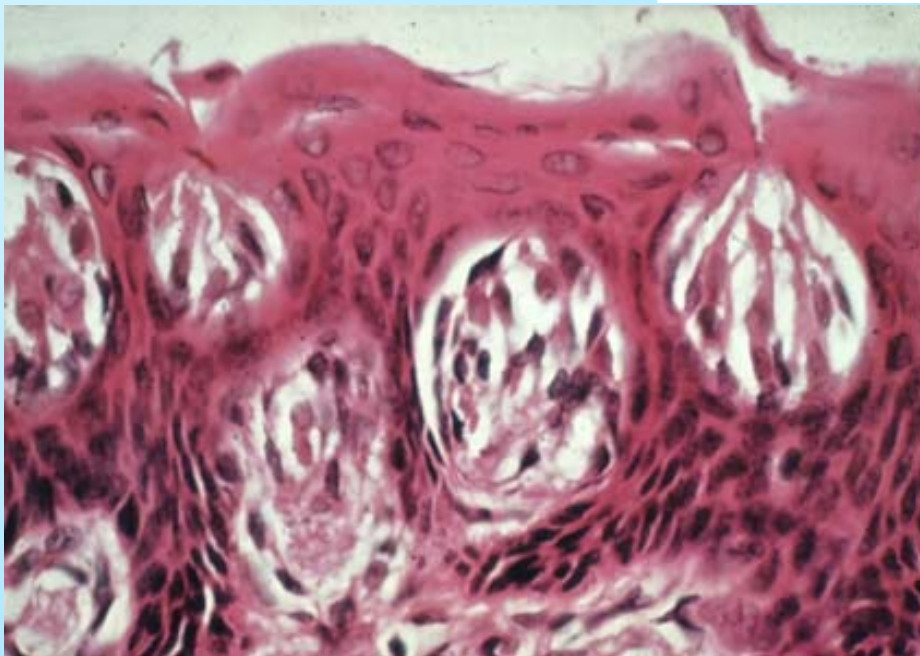
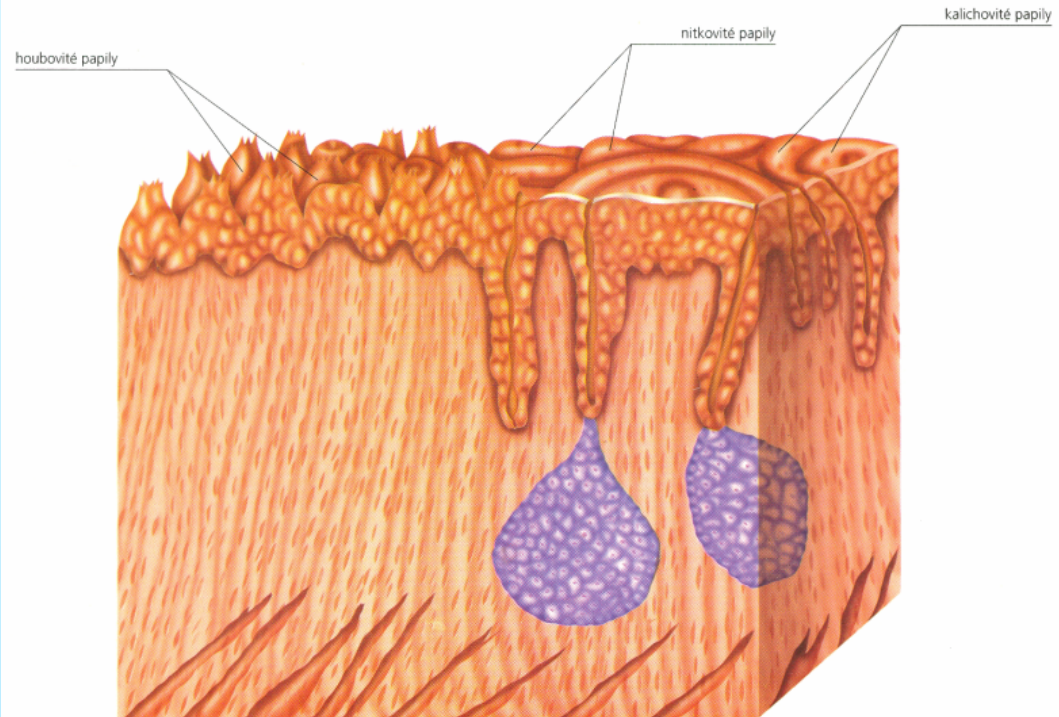
Jazyk:

Papily - houbovité

- nitkovité

- kalichovité

Chuťové pohárky

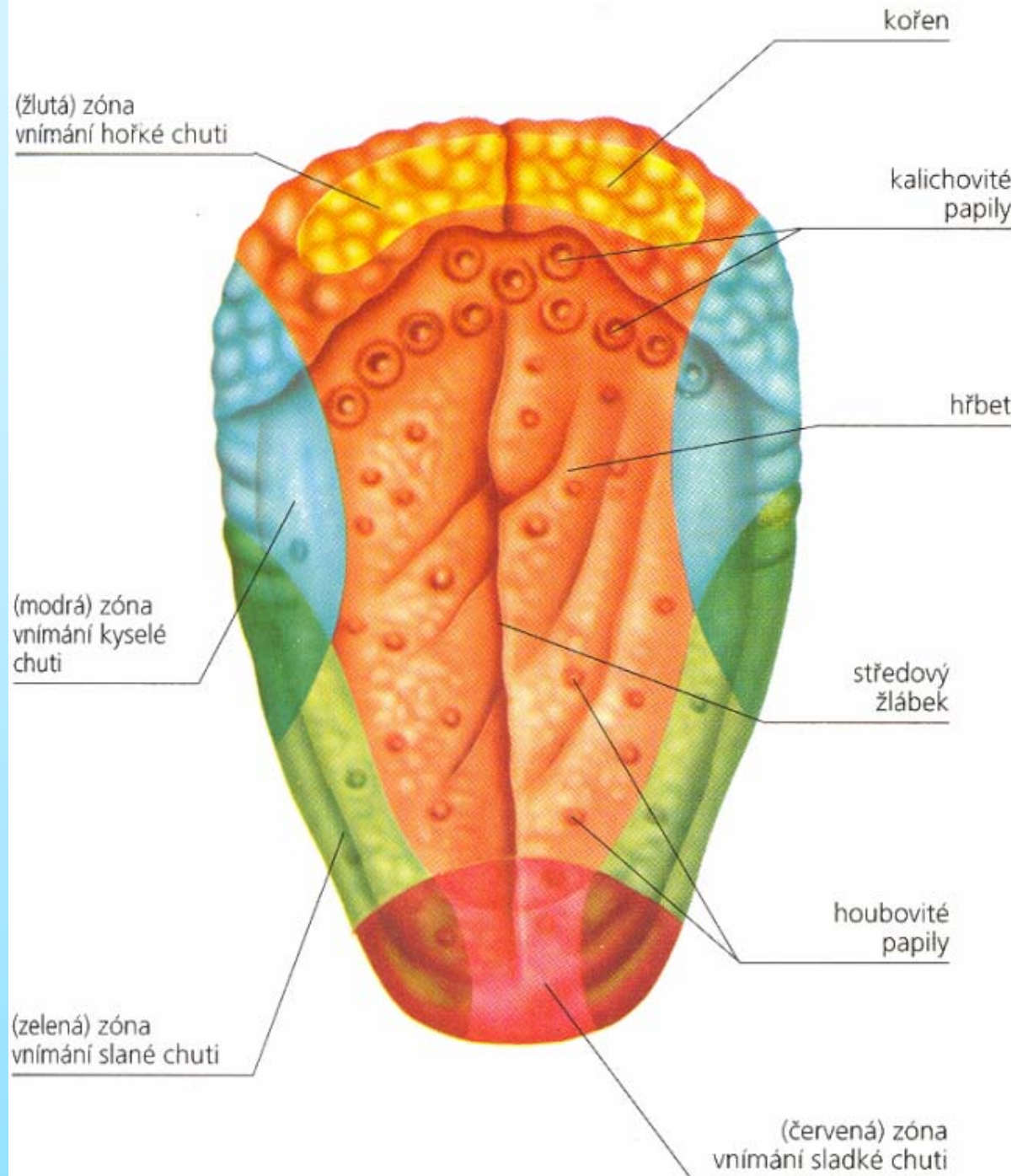

Smysly

Chuť

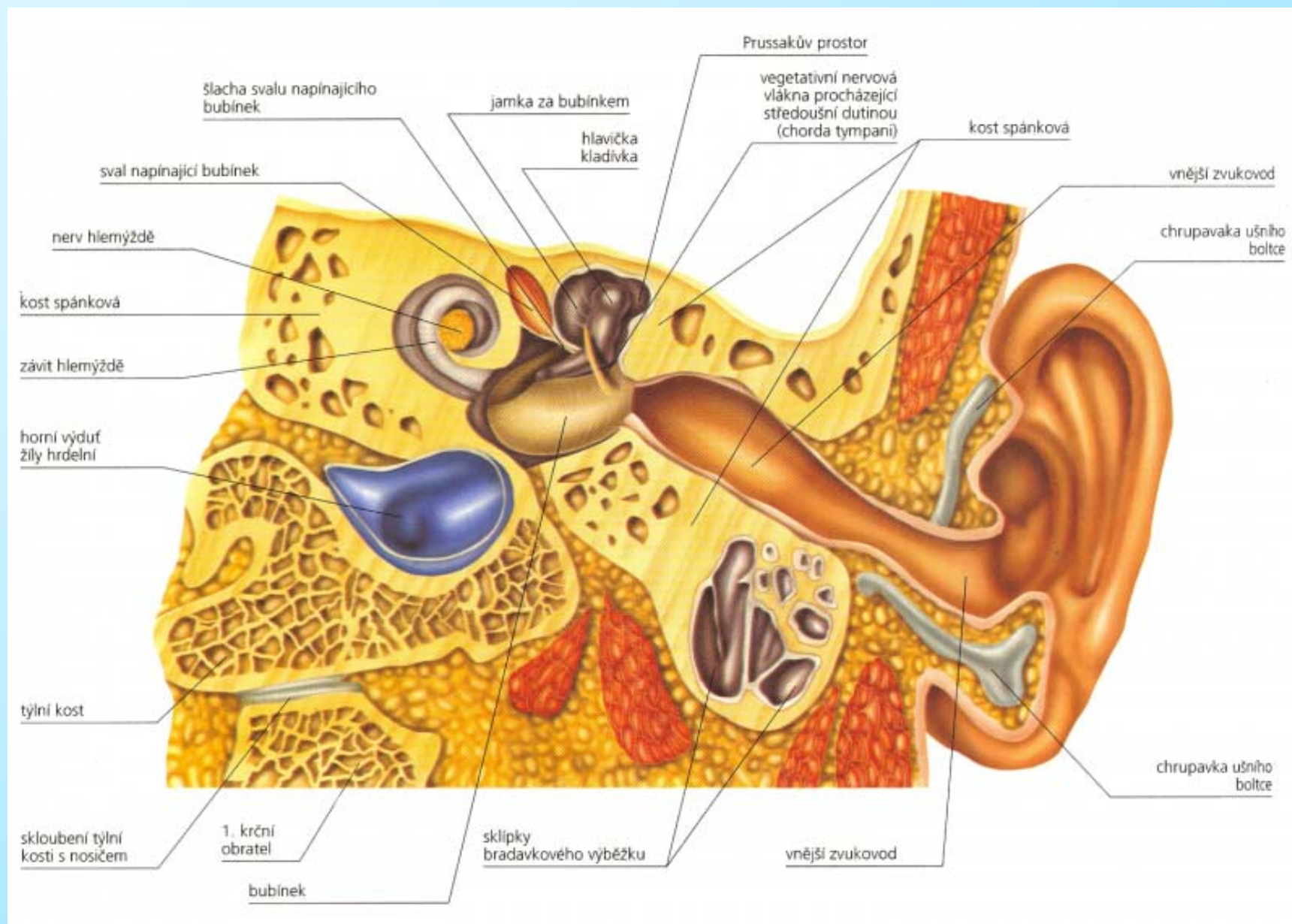
- sladko
- slano
- kyselo
- hořko

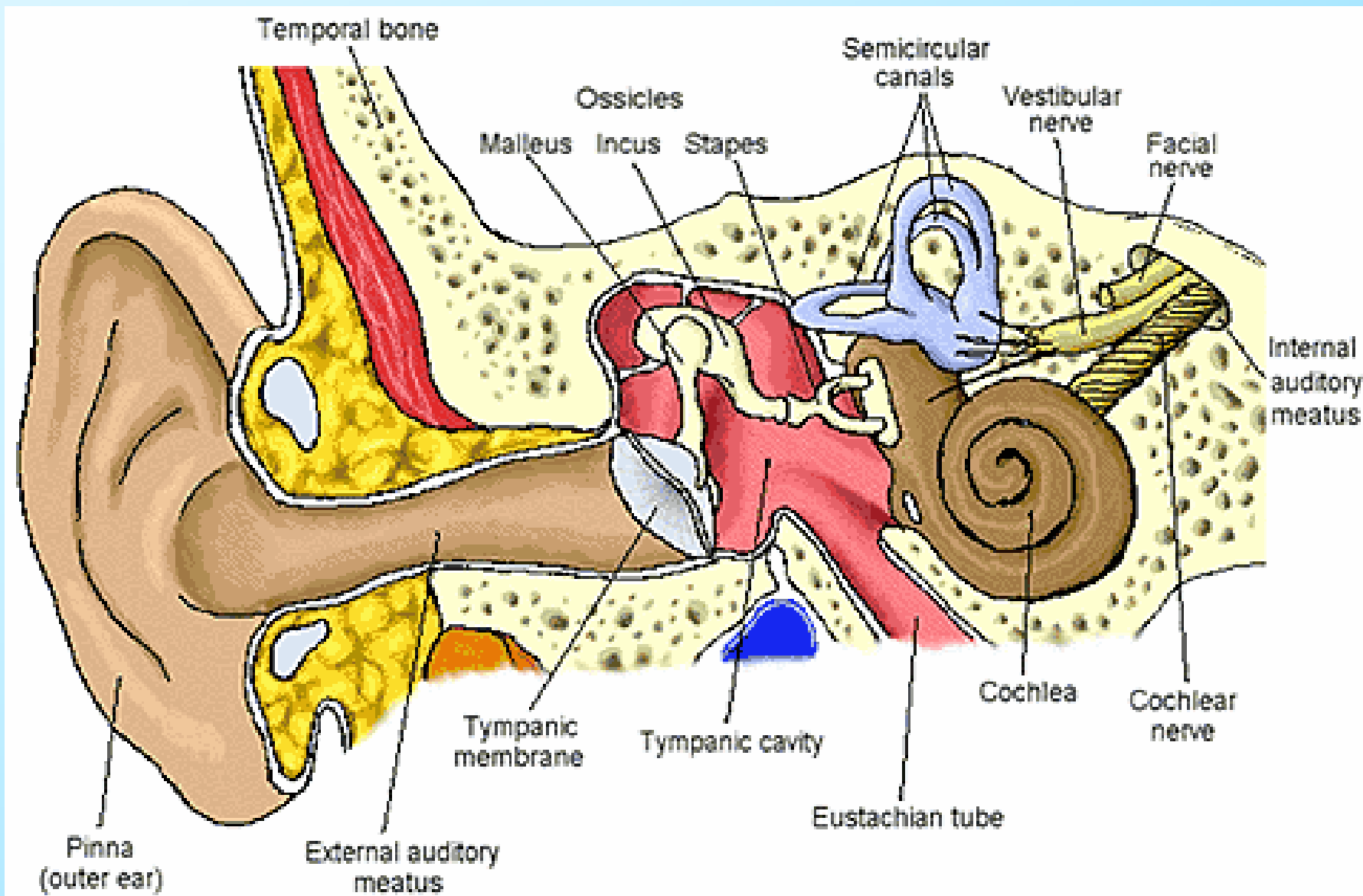
Pálivá chuť pikantní stravy vzniká stimulací nerv. zakončení v jazyku citlivých na bolest.

Sluch

- vyvinul se až u živočichů žijících na souši
- u člověka - největší význam pro interindivid. komunikaci při navazování vztahů
- velký význam pro rozvoj myšlení, citového života, poskytuje estetické zážitky
- na základě sluchu se vytvořila řeč jako sluchový reflex
  - => dítě, které od narození neslyší, se samo mluvit nenaučí
- ucho reaguje na tlak vykonávaný molekulami vzduchu
  - => patří mezi mechanoreceptory, je ze všech nejcitlivější
- slouží k rozlišování zvukových vln
- člověk slyší 16 - 20 000 kmitů (16 Hz - 20 kHz) za sekundu; frekvenci vnímáme jako výšku zvuku
- horní hranice slyšené frekvence se s přibývajícím věkem snižuje

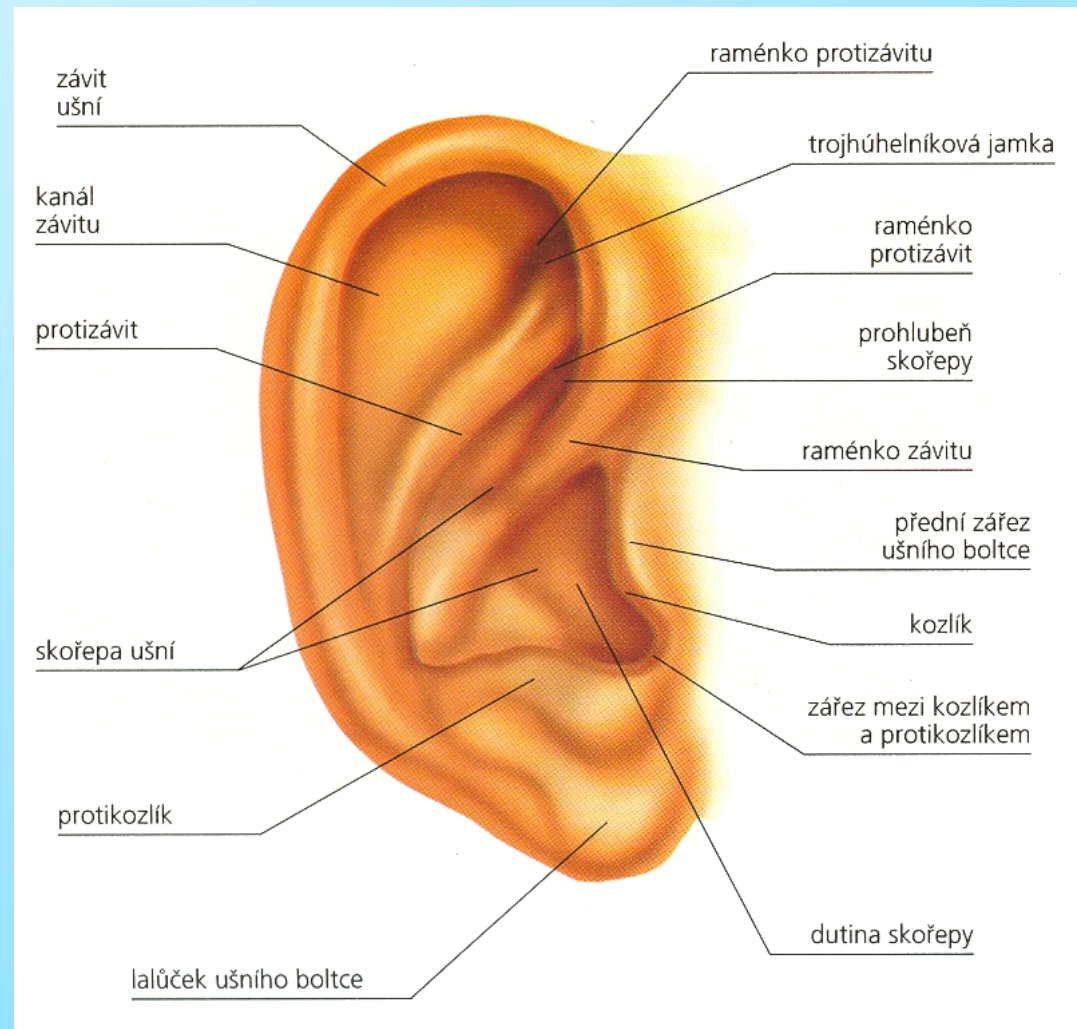
ZEVNÍ = VNĚJŠÍ UCHO

- přijímač
- boltec a zevní zvukovod

Boltec - k zachycování zvuk. vln
- elastická chrupavka pokrytá kůží
(kromě ušního lalůčku)

Zevní zvukovod

- zakřivený
- četné mazové žlázy -
žlutohnědý ušní maz

STŘEDNÍ UCHO

bubínek (*membrana tympani*)

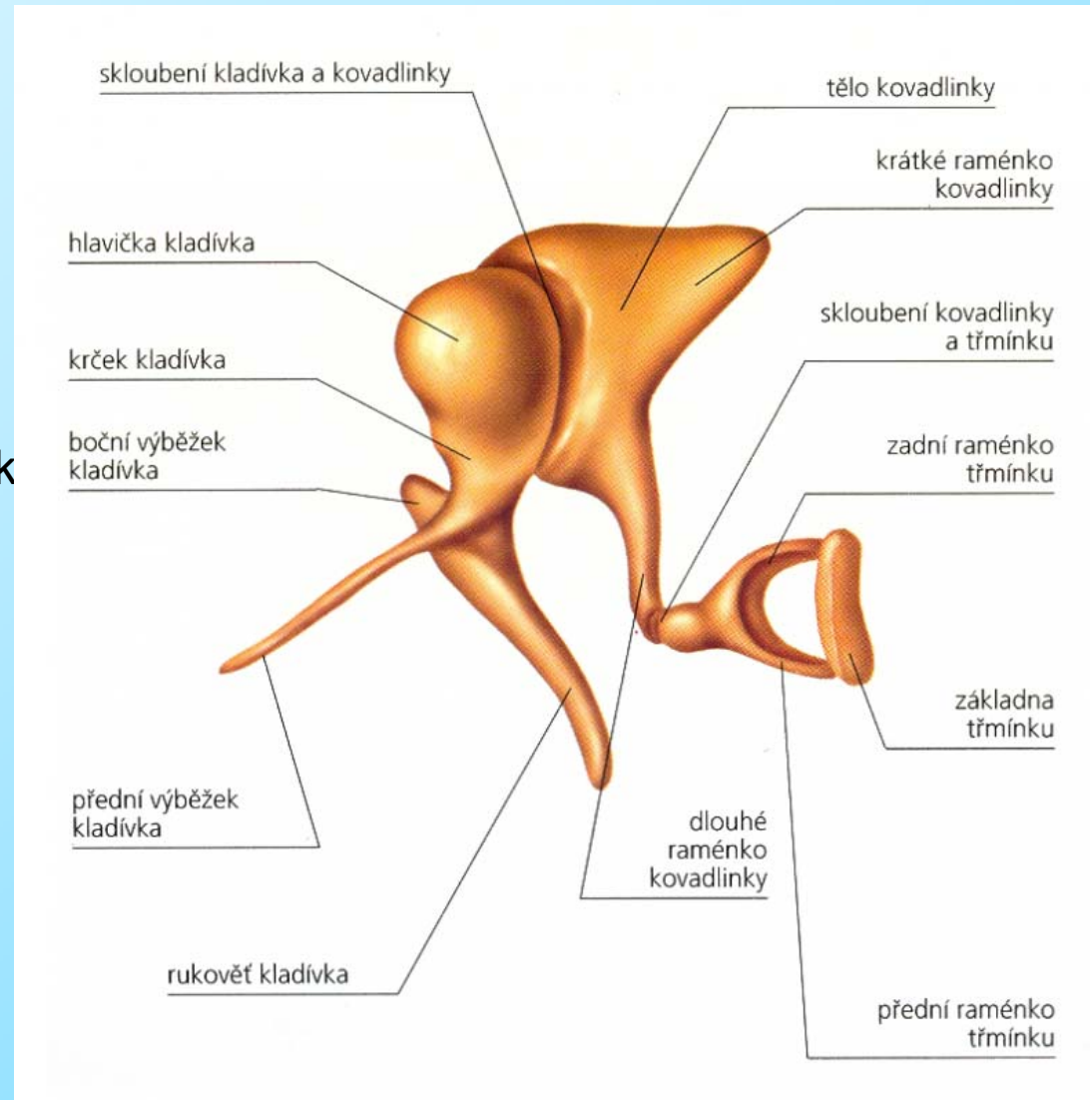
- pružná vazivová blána
- rozhraní (tvoří vzduchotěsnou bariéru) mezi zevním a středním uchem
- zvukové vlny přicházející zvukovodem, narážejí na bubínek a rozkmitávají jej

kladívko

kovadlinka

třmínek

- zesílení zvuk. vlnění a převedení ze vzduchu do kapaliny vnitřního ucha
- ve středním uchu vzduch!
- propojení Eustachovou trubicí s nosohltanem – vyrovnávání tlaku

Sluch

VNITŘNÍ UCHO

Kostěný labyrint

- vyplněn tekutinou (= perilymfa)

V něm blanitý labyrint

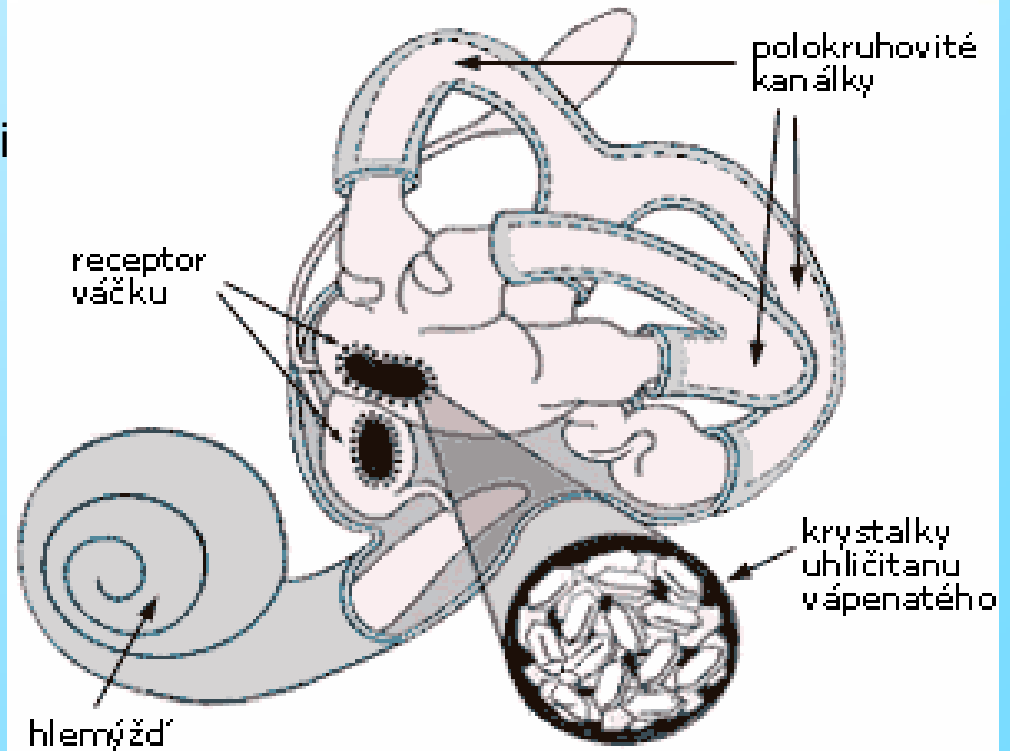
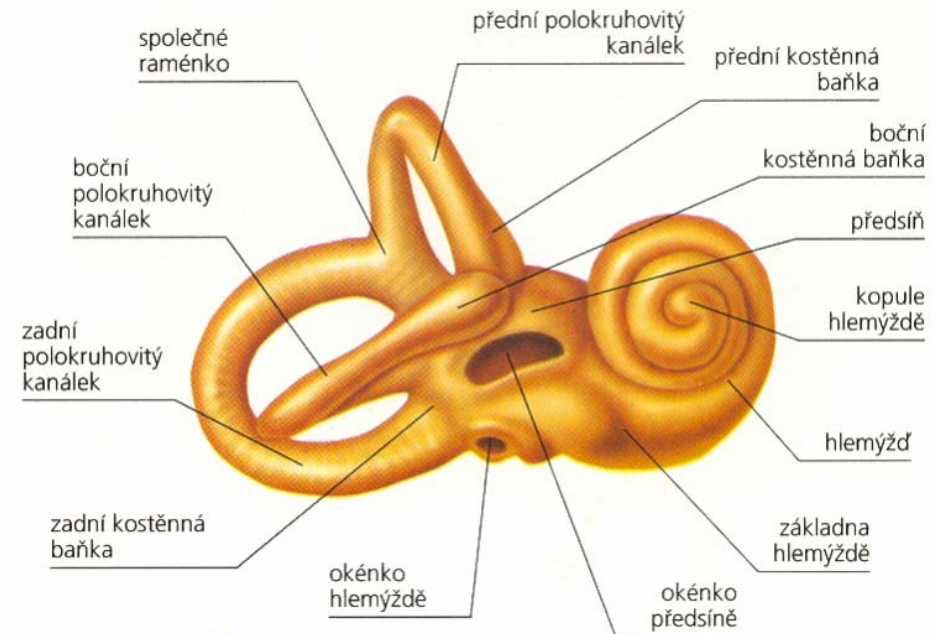
– vyplněn tekutinou = endolymfa

Hlemýžď

– Cortiho orgán s vláskovým buňkami

3 polokruhové kanálky

- Sluch
- Rovnováha
- pohyb a poloha hlavy

Zrak

- Slouží k vnímání světelných podnětů
- Umožňuje orientaci v prostoru

OKO

Duhovka – reguluje množství dopadajícího světla

Rohovka a čočka

- zaostřování paprsku světla na sítnici

Sítnice:

- tyčinky – citlivější na světlo
  - ČB vidění
  - asi 130 mil.
- čípky – méně (7 mil.)
  - barevné vidění
  - nejvíce ve žluté skvrně

Smysly

Biologie dítěte

